

RDEČI PRAPOR

Izhaja v Ljubljani vsak
torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje
za celo leto 14 K, za pol leta 7 K;
za četrt leta 3-50 K, mesečno 1.20 K.
za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt
leta 4 K; za Ameriko za pol leta
9-50 K za četrt leta 4-80 K

Posrednik številka 19 v.

Reklamacije so poštne proste.
Nefrankirana pisma se ne spre-
jemajo. Rokopisi se ne vračajo.
Inserati: Enostopna peti vrstica
(širina 88 mm) za enkrat 20 vin.
večkrat po dogovoru.

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

51. številka.

V Ljubljani, v soboto, dne 30. aprila 1910.

Leto XIII

Praznik boja.

K jerkoli žive delavci, ki se zavedajo svojega položaja v človeški družbi ter imajo toliko ponosa v svojih dušah, da nočejo na večne čase ostati sužnji, se praznuje prvi majnik. Globok je pomen tega praznovanja, tako globok, da se ni čuditi, če ga še ne razumejo vsi, ki bi ga morali razumeti. Še manj pa se je čuditi, da se mu upirajo tisti nasprotniki v kapitalističnem svetu, ki ga razumejo. Prvi majnik ni praznik površne zabave, temveč praznik boja, praznik delavcev, ki hočejo otresti jarem in si osvojiti svobodo. Glasovi prvega majnika ne morejo prijetno doneti v ušesih kapitalistične družbe, zakaj kar ji napovedujejo, je pogin. A kakor hoče živeti črv in kača in volk, tako se tudi kapitalizem brani pogina. Zato sovražijo delavsko gibanje, zato sovražijo socializem, zato sovražijo tudi delavski praznik.

Prvi majnik je praznik mednarodnega socialističnega proletariata in smešno je, če hočejo ob tem ognju greti svojo kašico tudi ljudje, ki ne priznavajo strogo razrednega stališča delavstva. Zakaj prvi majnik je praznik delavskega razreda; in zmisel tega praznovanja je razredni boj.

Najjasnejša v praznovanju prvega majnika je mednarodna solidarnost delavstva. Da se spozna, je treba le zdrave misli v glavi. Po vseh krajih in koncih sveta se praznuje delavski dan; praznujejo ga Slovani, Nemci, Francozi, Angleži, Švedi, Turki, Amerikanci, Japinci, Avstralci, Afrikanci; praznujejo ga katoličani, pravoslavni, protestanti, židje, mohamedanci, budisti. Nobena narodnost, nobena vera ne loči tistih, ki dvigajo ta dan rdečo zastavo. A kdor opazuje tako vesoljno praznovanje, mu mora biti prvi hip jasno, da mora biti v njem nekaj z druževalnega, nekaj velikega, kar more zedinjevati milione članov najrazličnejših narodov in najrazličnejših ver. Velika mora biti ideja in silna moč mora biti v njej, da more premagati razlike in nasprotja stoletij.

Resnično: Velika in silna je ta ideja. Nepregledne množice združuje zavest, da so vsi, kjerkoli so rojeni, kjerkoli žive in kjerkoli bodo umrli, delavci, člani ene družine, enega razreda; zavest, da je njihov položaj bistveno enak, zavest, da so potlačeni in izkoriščani; pa tudi zavest, da je njihovo delo tista moč, ki ustvarja vsa bogastva in ohranjuje življenje cele družbe. Toraj razredna zavest.

Med ljudmi so tu intam hlapčevske nature. Nekateri si ne morejo misliti sveta drugače, kakor da ima nekoliko ljudi vso moč in vsa bogastva v rokah, dočim vsi drugi tlačanijo. Vsa ošabnost in prešernost gospode se jim zdi naravna, ker je gospoda bogata in lahko deli milosti komur hoče. Prav tako naravna se jim zdi pasja ponižnost in pohlevnost onih, ki nimajo bogastva, ampak lahko dobe kakšno milost od gospode.

Za take ljudi ni delavski praznik.

Toda drugačni ljudje so na svetu. Taki, ki bi se radi včasih postavili, pa si domišljajo, da so več kakor drugi. Dvignili bi se radi in menijo, da so to že dosegli, če jim gospoda včasih dovoli, da se smejo prikazati v imenitni družbi in gledati prijazne obraze veljakov.

Tudi za take ljudi ni delavski praznik.

Usmiljenja vredni so prvi in drugi. Več kakor pomilovati jih ni mogoče.

Zavedni delavci, ki imajo pravi ponos v svojih srcih, ne marajo milosti in se zahvaljujejo za ljubeznjivost visoke gospode. Taki delavci vedo, da je vsaka milost le drobtinica velikanske pogače, ki so jo spekli sami, pa so jo pojedli drugi. Taki delavci vedo, da kažejo vsak le tedaj prijazen obraz delavcem, kadar so na napačni poti.

Zavedni delavci vedo, da so v sedanjih družbi potlačeni, podjarmljeni, ker so delavci, ker imajo kapitalisti vse, delavci pa ničesar, ker kapitalisti s tem, kar imajo, lahko silijo delavce vsak dan na novo tlako. Zavedni delavci pa tudi vedo, da imajo kapitalisti vse, kar imajo od njih.

Kapitalizem je svetovna moč. On ne pozna ne vere, ne narodnosti. Njegovo geslo je dobiček in to ima v vseh jezikih enak pomen. Ta tiranska moč živi od izkoriščanja, od tujega dela. Da more ona uspevati, znašati največja bogastva na kup, uživati vse, česar si poželi srce, da more skopuhariti in razsipavati, da se more povzdigovati nad narode in dežele, da more vladati in gospodovati, morajo milioni trpeti, stradati, obupavati, beračiti in prezgodaj umirati. Da more nekoliko tisoč ljudi uživati nebesa na zemlji, mora mnogo milijonov ljudi živeti od rojstva do smrti v peklju. Da se more peščici prevzetnikov izpolnjevati vsaka pohota, morajo neštete množice trepetati vsak trenutek, da ne izgube bornega kruha, ki si ga služijo z muko in trpljenjem.

A zavedni delavci vedo, da so se strahovite razmere razvile v dolgi tisočletjih in da lahko zopet izginejo. Vedo pa še več: Da je rešitev iz tega bednega sramotnega položaja odvisna od delavcev samih.

Izkoriščanje in zatiranje delavcev je mogoče le dotlej, dokler se dajo delavci zatirati in izkoriščati. Tudi bič, ki ga kapitalizem vrta nad proletariatom, spletajo delavci sami. Kadar ga ne bodo spleтали, ne bo mogel žvižgati okrog njihovih pleč.

Toda kapitalizem je moč. Svetovna moč. In moč se premaga le z močjo. Svetovna moč le s svetovno močjo. To vedo kapitalisti in zato se ne boje ničesar drugega nego delavske moči.

Malo besed je treba, da se pove, v čem tiči delavska moč. Proletarske slabosti ne povzrokuje kapitalizem bogastvo, ne večni zakoni, ne fatum, ampak delavska razkosanost, delavska nesloga.

Mnogo je še delavcev, ki ne spoznavajo te pglavitne resnice. A kapitalisti jo poznajo. Zato se boje delavske sloge, delavske edinosti in jo ovirajo, kjerkoli jo morejo.

Vsi, ki zahajajo med delavstvo, da bi preprečili njegovo združitev, vsi, ki vabijo delavce v nedelavska društva, vsi, ki slepe delavce z narodnostjo in vero, vsi, ki odvajajo delavca od razrednega boja, so agentje kapitalizma in vrše njegovo podlo službo.

Zakaj jasno je kakor beli dan: Delavci bodo takrat in le takrat odločevali, kadar lahko vstanejo in reko: Če je naša volja, delamo, če ni naša volja, obstane vse delo. Če so delavci edini, imajo usodo vsega sveta v svojih rokah. Zakaj kdor odločuje o delu, odločuje o svetu. Brez dela ni ustvarjanja, ni razvoja, ni življenja.

A te odločilne moči ne morejo delavci doseči drugače, kakor z brezpogojno edinostjo, ki mora obsegati ves svet, kakor ga danes obsega kapitalizem. Te sloge ne sme motiti nič na svetu; ovirati je ne sme ne starost, ne mladost, ne domovina, ne narodnost, ne vera, ne brezverstvo.

V taki slogi je rešitev.

Absurdno je govoriti o svobodi v svetu izkoriščanja. Delavsko ljudstvo se osvobodi le tedaj, kadar se reši kapitalističnega gospodovanja. Le kdor je gospodar svojega dela, je gospodar svojega življenja.

Ali pa je sploh mogoče misliti, da se kdaj doseže tak cilj?

Ej, delavci, kdo more biti malodušen? Zopet je prvi majnik. Pa se ozrite po svetu! Ko se je prvič praznoval delavski dan, jih je bila komaj peščica, ki so se zavedali in bili toliko pogumni, da so s praznovanjem izražali svoje prepričanje. A nevdžrma raste ta vojska in se širi po vsem svetu, hitreje in mogočnejše, nego je bilo upati.

Le pogledajte, kako zmagonosno koraka socialna demokracija po svetu! Ozrite se doma, kako je naraslo Vaše število. Pa dalje se ozrite po svetu! Pomislite na Bosno, na Balkan, na Rusijo, na Ameriko, na Japonsko. Kmalu ne bo več kraja, kjer bi ne vihral rdeči prapor. Kdo more dvomiti? Kdo more biti malodušen?

Pa opazujte, kako so se vsled Vaših bojov že izpremenile razmere, kako so se izpremenili celo nasprotniki! To opazujte, to pomislite, in v Vaših srcih ne bo dvoma. In z novo močjo bo vstala na dan delavskega praznika v Vaših srcih zavest:

Naša sloga, naš svet!

Puljska hejslovanarija in delavstvo.

Kadar se pri nas govori ali piše o Istri, ne manjkajo nikdar izrazi »tužna«, »uboga«, »sirota« i. t. d. Pa pravzaprav ni čudno. Človek bi se res skoraj čemeril, kadar misli na naše proklete razmere. Toda tisti, ki največ jamrajo, so sami največ krivi, da je ta Istra tako »tužna« in »bedna«.

Ogromna večina istrskega prebivalstva na deželi in v mestih je proletarska. Tu je komaj gover o srednjih stanovih. Razredna nasprotja, čeprav neopoznana, so ravno v tej neindustrijski deželi očitna. Na eni strani peščica velebogatinov, na drugi ogromna masa pravega proletariata.

Klaverne gospodarske razmere odsevajo seveda na kulturnem polju. V tem oziru je Istra res tužna in bedna, prava Sibirija, prestavljena na obale jadranskega morja. Velika večina istrskega prebivalstva ne zna zapisati svojega imena. Posledica tega strašnega analfabetizma je pa splošno neznanje in brezupno siromaštvo.

Industrija pri nas je zelo slabo razvita. Kajti ako vzamemo v poštev druge kraje, meramo reči, da je neznatna. To pa tudi mnogo vpliva na ekonomični razvoj. Delavci so tako slabo plačani, da lahko računamo povprečno na vse maso po tri krome dnevne plače. Naravno je, da žive očetje družin ob velikanski bedi in celo stradanju. Vrh tega so izpostavljeni dannadan nevarnosti, da izgube delo. (Oziramo se seveda zlasti na puljski arsenal in večje zavode.) Ako posameznik le gane z mezincem, ga brneje na ulico na talost in nemilost krute usode, ne oziraje se na kup lačnih, nedolžnih otročičev, ki niso zakrivali drugega, kakor da povečavajo število sužnjev v avstro-ogrski monarhiji. Taki dogodki se ponavljajo leto za leto, mesec za mesecem in dannadan.

Nič bolje se ne godi istrskim poljedelcem. Ti so izpostavljeni oderuskim akcionarjem te ali one banke in tudi posameznim oderuhom. Najlepša polja ob morju so last lasko-slovenskih liberalnih židov. Po njih skrope znoj delavci-proletarci za borni kosček kruha, a kadar je žetev ali trgatav, stoje gospodarji z bičem nad glavami te uboge raje, da bi se okorno-mrtvi prsti ne polastili njegova in vendar svojega blaga. Če bi se slučajno posameznik polastil gospodarjevega blaga, takoj po njem, ukleniti ga in v zapor z njim.

Kdo pa je vsega tega kriv? Kdo je kriv, da v Istri vlada kruti analfabetizem? Kdo je kriv, da so delavci izpostavljeni dannadan strašni bedi in nepopisljivemu pomanjkanju in stradanju? Kdo je kriv, da je istrski poljделец izroččen na milost in nemilost oderuskim bogatim bankirjem? In kdo je kriv, da poljedelci delavce na takozvanih »stanciah« dela od zore do mraka ob skorji črnega kruha in smrdljivi vodi, pomešani v vinu! In kdo je kriv, ako postane ta proletarec jutri ubijalec, ropar, propalica? itd. itd.

Kriva je v prvi vrsti vlada, poleg nje so glavni krivci naši hejslovanarji, združeni pod liberalnim in klerikalnim plaščem. Družili so se in delali kompromise med seboj pa z laskimi in židovskimi treburharji na račun nezavedne ljudske mase. In deželo so spravili na rob propada s prav mirno vestjo in s polnimi žepi ljudskih žuljev. Oropali so maso vsakih šol z nezmisljivimi boji radi narodnega vprašanja.

Toda ni jim še dosti takih bojov; še se jim ne zdi proletariat dovolj zaslužjen in ubožen. Nočejo videti, da je Istra zaostala na kulturnem polju za petdesetlet za drugimi deželami in da bo treba mnogo let popravljanja, kar so oni podrli in še danes podirajo.

Njihovo slavno, boljše rečeno umazano časopisje se bavi s cerkveno glagolico. Vsi njihovi lističi so namazani s klerikalno-narodnimi frazami. Predali so polni stare šare mrtvih kauenikov. Objavljajo se trapasta pisma tega ali onega popa na papeža v Rim.

Vse to pišejo in o vsem tem se bavijo na »korist«, kakor pravijo, ljudstva. Toda na žalost in sramoto slovanstva se ne bavijo s tem, s čimer bi se morali baviti. To časopisje, ki zna genljivo stekati radi liturgičnega jezika, radi pridigarjskih vprašanj, radi škofovskih interesov, ni še nikdar imele prostora za prave interese naroda, za njegovo vzgojo in njegov boj.

Največje podjetje v Pulju in v Istri sploh je arsenal mornarice. In vedno stoji to časopisje v bojih delavstva na strani podjetja proti delavcem. »Za narod!« kriče — proti narodu pa delajo.

Če se hoče ta narod rešiti svoje bede, tedaj je prva potreba, da se reši voditelj, ki so mu deslej sipali pesek v oči.

Politični odsevi.

* **Tiskovni odsek** je dovršil glavno delo o novem tiskovnem zakonu, ki že čaka na uresničenje kakor židje na Mesijo. V odseku so se odpravile različne pomanjkljivosti Körberjevega načrta, vendar pa še ni dosežena popolna jasnost v tem, katera sodišča so pristojna za kaznjiva dejanja, ki se store v časopisju. Odsek si je pridržal še tretje branje in upati je, da se tam doseže popolna jasnost.

* **Finančni odsek** se bavi z davčnimi predlogami. Na zadnji seji je govoril soc. dem. poslanec Resel, ki je grajal, da se davek na poslopja ni odkazal odseku. Davčno vprašanje se more le skupno obravnavati. Preiskati je treba, kako se v njema sedanji davčni sistem s socialno pravičnostjo. Zahteve proračuna bi se morale določati za daljšo dobo. Končati se mora negotovost, da državljani nikdar ne vedo, kdaj jim žuga nov davek. Danes ne more nihče brez strahu sestaviti svojega privatnega proračuna. Noben trgovec ne more napraviti kupčijskih kalkulacij, ker se nikdar ne ve, koliko vzamejo komu novi davki in kako se vsled novih davkov podraže proizvodi industrije.

* **Srbska skupščina** se je odgodila do 16. maja.

* **Turški sultan** je ob obletnici svojega nastopa na prestol pomilostil 18 Armencev in 86 mohamedancev.

* **O vstaji v Albaniji** so došla sledeča poročila: Albanci zatrjujejo, da so bili Turki pri Stimliji popolnoma poraženi in da se je Ševket Durgut paša moral umakniti. Temu nasproti pa turški merodajni krogi razglajajo, da je bitka pri Stimliji končala z albanskim porazom. Iz Soluna in od drugod prihajajo vedno novi voji v Skoplje. Odtod prodirajo vojaški oddelki peš v smeri proti Kačanliku in Pristini, ker je železniški transport na progi Skoplje—Mitrovica nemogoč. Zatrjuje se, da so se Albanci vseh veroizpovedi uprli, ne samo,

kakor se je prvotno mislilo, mohamedanci; med uporniki so torej tudi pravoslavni in katoliški Albanci. Katoliškim Albancem poveljuje Kol Nozu. Pri Kačanliku si še vedno stoji nasproti turška armada in uporniki. Ako izyramemo par neznatnih prask, še ni prišlo do pravega spopada. Turška vojska se polagoma razgrinja na vse strani in ima očevidno namen Albance obkoliti. Vendar pa so Albanci izredno čuječi, za to je skoro izključeno, da bi se ta manever Turkom posrečil. Splošno se sodi, da se bo te dni vnela v bližini Kačanlika velika bitka, ki bo odločilna za nadaljni tok dogodkov. Ako Turki dobe pravočasno zahtevana ojačenja, se jim bode morda posrečilo Arnavte vreči proti Pristini, ako pa pomoč izostane, je gotovo, da bodo podlegli albanski premoci. Mesto Peć (Ipek) je obkolilo 10.000 dobro oboroženih Arnavtov, ki zahtevajo, da se jim mesto takoj in brezpogojno uda, sicer da ga naskočijo in razrušijo. Mutesarif je prosil vladu za pomoč. Mesto Peć je že v albanskih rokah. 15.000 upornikov marsira proti jugovzhodu, da se združi z vstaji pri Kačanliku. V Carigradu se že sodi, da je Albanija za sedaj toliko kakor izgubljena za Turčijo. Turška vlada računa z dolgotrajno gerilavoju v Albaniji. Zatrjuje se, da imajo Albanci armado 300.000 dobro oboroženih bojnikov, ki imajo izvrstne puške najnovejšega sistema. S streljivom so izborne preskrbljeni, na razpolago pa imajo tudi več modernih topov. Včeraj in danes so se uporniki zbirali med Pećjo (Ipek) in Djakovom. Miriditi (katoliški Albanci) se vstasem niso pridružili. Uporniki so porezali vse brzojavne žice ter razdejali železnisko progo Skoplje—Mitrovica. Včeraj sta odšla iz Skoplja 2 bataljona, 1 baterija in oddelk brzostrelcev v Ferisovč. Na potu v Kačanlik je 13 bataljonov, 5 baterij, 2 brzostrelna oddelka in voj konjenice. — »Sabah« javlja, da se je upornikom devolil 12urni rok, da se udajo. Čim poteče ta rok, bo vojska pričela z energičnimi operacijami.

* **Nov brambni zakon za Bosno in Hercegovino.** V vojnem ministrstvu pripravljajo načrt za nov vojni zakon za Bosno in Hercegovino. Sedanji brambni zakon izvira iz leta 1880. in je le provizoričen, ker takrat še ni bilo rešeno državno-pravno razmerje obeh dežel. Ker je z aneksijo to razmerje definitivno rešeno, treba tudi dosedanji provizoričen brambni zakon nadomestiti s stalnim. Vendar pa ne mislijo na osnutje posebne deželne brambe za anektirani pokrajini.

* **V procesu proti socialnim revolucionarjem** v Moskvi je bilo 14 obtožencev obsojenih v zapor na trdnjavi, 4 v Sibirijo, 10 pa jih je bilo oproščenih. Anglež Watson je bil obsojen v 16mesečno ječo.

* **Hrvatska volilna reforma** je izdelana in je naravnost klaverna. O splošni in enaki volilni pravici seveda ni govora. Velika razlika se dela ne le med mesti in deželo, ampak tudi med večjimi in manjšimi mesti. Tu imajo volilno pravico vsi privilegiranci: Duhovniki, uradniki, akademiki, učitelji in vsi, ki plačujejo najmanj 10 kron direktnega davka; v Bakru, Senju, Karlobagu, Gospiću in Otočcu pa tudi vsi tisti, ki plačujejo najmanj 6 kron. Na deželi volijo poleg privilegiranega razreda vsi posestniki, ki plačujejo najmanj 15 kron direktnega davka; samo za Liko in reski Kras velja cenzus 6 kron. Pripomniti je, da spadajo sem tudi vsi obrtniki, zasebni uradniki in sploh vsake vrste podjetniki. Volilno pravico imajo tudi ogrski železniki uradniki, ako so že bivali vsaj 1 leto na Hrvaskem; za vse druge je predpisano, da morajo imeti tri leta pred volitvijo že domovinsko pravico na Hrvaskem; vsi volilci morajo biti 24 let stari. Glasovalo se bo tudi znanprej javno, ustmeno. Pasivno volilno pravico imajo vsi tisti, ki imajo vsaj 5 let domovinsko pravico na Hrvaskem ter akt. vol. pravico, znajo hrvaški pisati in citati in niso državni, niti deželni uradniki, učitelji ali profesorji na srednjih solah. Za kandidata se smatra samo takšen mož, katerega proglasi najmanj 15 volilcev za kandidata; ako v katerem okraju ni nobenega protikandidata, se razglasi edini kandidat brez volitve za poslanca. Načrt je torej dovolj reakcionaren in za koalicijsko prava klofuta.

Sodrugli

Ne pozabite dne prvega majnika na svoje najvažnejše orožje! Spominjate se na »Rdeči Prapor«, ki vam je v boju tako potreben kakor vojaku puška. Socialist, ki ne čita svojega glasila, je izgubljen za boj. Porabite ta dan, da pridno agitirate za »Rdeči Prapor« in da mu pridobite čim več novih naročnikov!

Strokovni pregled.

Skupina zidarjev v Ljubljani je imela svoj redni občni zbor dne 24. t. m. v gostilni pri Živcu, Krakovski nasip št. 4. Občni zbor je bil prav dobro obiskan, vsi prostori so bili nabito polni. Poročilo odbora je podal sodrug Vičič, ki je poročal, da je odbor imel tekom zadnjega leta 10 sej; sklical je 8 društvenih shodov in več zapnih sestankov. Za volitve v obrtno sodišče je izdal 500 letakov, ki so bili namenjeni edino le

Svoje zdravje

zadobite! Vaša slabotnost in bolečine izginejo, Vaše oči, žile, kite postanejo močne. Vaše spanje zdravo, zopet se boste dobro počutili, če oste rabili pravi Fellerjev fluid z znamko »Elsafund«. Tucat za poskušnjo 5 kron franko Izdeluje ga le lekarnar E. V. Feller v Stubici, Elsin trg šte. 252 (Hrvaško).

stavbinskim delavcem in z vsebino, ki je imela namen, pojasniti pomen obrtnega sodišča in sleparsko postopanje Kranjske stavbene družbe, v zvezi s klerikalno stranko. Sodr. Vitič je izrekel tudi primerno kritiko o teh volitvah ter apeliral na zidarje, da se v bodoče ne bi več kaj takega zgodilo. Ako bi bili stavbeni delavci na svojem mestu, bi morali zmagati tudi v skupini veleobratov. Tekom leta je delalo v Ljubljani 400 do 500 zidarjev. Članov je društvo štelo čez leto 1909 od 100—120, konec upravnega leta v novembru je padlo število na 47 članov. Vzrok je ta, da odhajajo zidarji iz Ljubljane v mesecu septembru in oktobru, ne da bi se prej odjavili pri društvu in poravnali svoje prispevke do konca leta. Sodr. Vitič je naglašal, da se morajo take stvari odpraviti ter da mora vsaki član pred odhodom spraviti v red svojo člansko knjižico. Sedaj je število članov zopet naraslo, in člani, ki so lani zaostali, plačajo sedaj za nazaj. Podružnica se je udeležila okrajne konference v Gradcu po svojem zastopniku soodr. Štrukeljnu. Sklepi te konference so se naznanili na skupnem društvenem shodu, ki je bil takoj 8 dni po konferenci. Sodr. Vitič poroča, da je sedaj uad 700—800 zidarjev v Ljubljani, in da je letošnja sezona za zidarje precej ugodna, ter pozivlja zidarje na neumorno delo za organizacijo. Po vsem svetu ne obstajajo tako žalostne razmere, glede plač in drugih delovnih pogojev, kakor v Ljubljani. A krivi so zidarji sami, ki se ne brigajo za svojo strokovno organizacijo. Ljubljana bi morala biti vzor s svojo organizacijo, ravno tako s plačilnimi in delovnimi razmerami, ker so zidarske sezone v zadnjih letih precej zvalne. Vitič opominja zidarje, da bo ta živahnost v kratkih letih nehala, ter da bo pozneje še slabše! Zidarji, pomislite, kajvas čaka! Dalje je poročal o izprtu zidarjev v Nemčiji in o gibanju v Gradcu. To, kar se je danes zgodilo v Nemčiji, se bo v doglednem času zgodilo pri nas, in kaj bodo potem počeli zidarji, ko ne bodo imeli trdne čvrste organizacije! Kar se danes godi v Gradcu, bi se bilo moralo pri nas že davno zgoditi, ali prvi pogoj takega gibanja je močna organizacija. Na vsem svetu se zidarji vseh narodnosti bojujejo s svojim močnim orožjem proti izkoriščanju, za boljše življenje samo med Slovenci vlada zaničarost, kakor da bi bili mi narod izgubljenih. Končno apelira na vse, naj se potrudijo na delo agitacije, ter svari, da naj ne hodijo v Gradec in v Nemčijo. Pojavili se bodo agentje, ki bodo iskali in na vse načine speljavali zidarje v omenjene kraje, ali med nami Slovenci ne sme biti izdajalca. Posebno apelira na Goričane, ki se kaj radi vjamejo na kako lepo obljubo. Torej: Gradec in Nemčija je za zidarje zaprta. Iz poročila blagajne, ki ga je podal soodr. Skubic, posnemamo sledeče: Dohodkov je imela skupina od 1. marca do 30. novembra 1909. K 844 62. Izdatki: Glavni blagajni na Dunaj K 431 03; izdatki krajne skupine K 321 44; ostane v blagajni 1. marca 1910 K 102 15. Sodr. Fekonja predlaga, da se da odboru zaupnica in naznanja, da so knjige z blagajno in beležkami v polnem redu. Izreče se glasno zaupanje. Nato se voli novi odbor. Izvoljeni so bili sledeči člani soglasno: Načelnik Čok Ivan, namestnik Fekonja Franc, zapisnikar Fekonja Jakob, namestnik Bezjak Jakov, blagajnik Skubic Miha, namestnik Vitič Anton, revizorji Kosi Jakob in Štrukelj Karol, knjižničar Fergala Jožef, odborniki Arbi Franc, Bihar Matja, Novak Jože. Po končanih volitvah je sodrug Tokan poročal o točki «Prvi maj» ter je v celotnem govoru krasno in poljudno razmotril pomen praznovanja prvega maja in razna organizacijska vprašanja drugod in pri nas med zidarji; dotaknil se je tudi stanovanjskega in življenjskega vprašanja pri delodajalcih. Sodr. Vitič je podal predlog, da se nalaga novemu odboru, da ima v najkrajšem času ukreniti vse potrebe, da se odpravijo vsa dosedanja škandalozna in nezdrava stanovanja po barakah pri delodajalcih in da se odpravi tudi dosedanja nezadostna hrana; delavci morajo prejemati svoje plačilo v gotovini, ne pa v naturalijah. Delavci so že itak preveč izkoriščani drugod, ne pa da se izkoriščajo še pri hrani in v živinskih brigah. «Rdeči Prapor» je o tem že parkrat opozoril merodajne oblasti, tako zdravstveni svet in obrtnega nadzornika, ali ti gospodje se dosedaj nič ne zmenijo; zdi se jim, da jim je dobro ter da imajo lepa in dobra, higienično urejena stanovanja, za delavce pa je vse dobro. Ali treba bo tudi to gospodo privleči iz pisarn, da si nekoliko ogleda to, za kar je poklicana. Ali se morda res boje, da bodo kaj izrednega pridobili pri tem ogledovanju, kakor jih je «Rdeči Prapor» prvotno opozoril? No, gospoda, to še ni razlog, da bi ne izyršili, kar je vaša dolžnost in kar bi morali sami od sebe izvrševati, ne da bi vas morali delavci opetovano vleči za gluha ušesa. Dodatno k predlogu Vitiča se je sklenilo, da se ima sklicati večji zidarski shod, ki se ima baviti s predlogom in obstajajočimi razmerami. Tako se je končal lepo obiskani občni zbor zidarjev ob eni popoldne. Omeniti je še, da je tudi pristopilo več novih članov.

Domače vesti.

— Radi obstrukcije v štajerskem dež. zboru se vrše zdaj ofielna pogajanja, da bi jo Slovenci

opustili. Po poročilih graskih listov bode odločilni dogovori meseca maja. Zdi se, da ne postopajo klerikalci popolnoma lojalno napram svojim liberalnim zaveznikom. «Nar. Dnevnik» se jezi, piše: «Torej dvoje je jasno; da se klerikalci že dogovarjajo v Gradcu, ne da bi nas kot sobojevnike in slovensko javnost sploh obvestili o tem — in drugič, da Nemci trdno računajo z dobrim koncem pogajanj in na junijsko zasedanje dež. zbora. In koncem koncev: ali bi se sploh vršila «ofielna» pogajanja, ako bi se dalo dognati iz «neofielnih», da slov. klerikalci za napitnino ne gredo v Gradec? — Sramota nedosledni in lahkomisljeni klerikalni politiki!»

— **Rastava vajenskih izdelkov na obrtno-nadaljevalnih šolah v Ljubljani.** Na obrtno-nadaljevalnih šolah, to: na strokovni nadaljevalnici za mehansko-tehniške obrti v Komenskega ulici št. 17; na strokovni nadaljevalnici za stavbne obrti na Čopzovi cesti št. 5; na strokovni nadaljevalnici za umetne in oblačilne obrti na obci obrtni nadaljevalnici na Erjavčevi cesti št. 21. se zaključijo šolsko leto 1909/10 v nedeljo 24. aprila t. l. Na vsaki teh šol bo z zaključkom šolskega leta združena tudi lokalna razstava vajenskih izdelkov, ki bo trajala omenjenega dne od 8. zjutraj do 12. opoldne. Nato razstavo opozarja šolski odbor vse mojstre, starše vajencev in pa prijatelje obrtnega šolstva sploh ter zanesljivo pričakuje, da se bodo njegovemu povabilu v mnogobrojnem številu odzvali.

— **Za škrofinozne dečke** je zdaj v pomorskem hospicu v Gradcu prostih 50 mest. Dečki ne smejo imeti manj kot šest in ne več kot dvanajst let. Obrniti se je na pristojne deželne odbore. — **Španski goljufi** z zakladi že zopet razposiljajo po Slovenskem pisma, ki pravijo, da je pošiljatelj v ječi, da ima neke ogromno denarja in da dobi dotičnik, ki bi mu dal kak primeren predjem, del premoženja. To so že stare limanice, a ker bi lahko kdo verjel sleparjem, je treba svariti pred njimi.

— **Nesreča na železnici.** Na vlaku, ki vozi med Mariborom in Ormožen, se je vovila v nedeljo s svojimi otroci čuvajeva žena Erlat, ki bi morala v Kočah izstopiti. Žena pa je bila tako zatopljena v pogovor s svojo sosedo, da je pozabila izstopiti. Šele ko se je vlak začel premikati, se spomni, da je v Kočah. V naglici je odprla vrata, skozi katera so popadali otrci na tla, vendar tako, da se jim ni nič zgodilo, mati pa je padla tako nesrečno, da je prišla leva noga pod kolesa. Nesrečnico so prepeljali v mariborsko bolnišnico.

— **Obešil se je v zaporu** okrožnega sodišča v Novem mestu 18letni Alojzij Lukšič za vrvi ventilaciji dne 26. t. m. v torek popoldne. Na vrvi visečega in že mrtvega ga je našel paznik, ko mu je prinesel ob 11. kosilo. Obešenec je doma iz Drske pri Novem mestu. Bil je zaprt, ker je v nedeljo zvečer z nožem zaklal posestnikovega sina Jožefa Medveda v Lčni pri Novem mestu.

— **Samomorilna manija v Trstu.** 15letna Santina Depangher, stanujoča s svojo materjo ni prišla v ponedeljek domov. Mati jo je zjutraj šla iskat in jo našla v kavarni v družbi še ene prijateljice in več mladeničev. Mati jo je ozmerjala in gnala domov. Doma jo je seveda še ostreje karala. Santini pa se je zaprla v sobo in izpila 20 gramov karbolne kisline. Obupana mati je takoj poklicala zdravnika, ki je dal umirajočo deklico odpeljati v bolnišnico. — 20letni fotograf Karl H. si je hotel v ponedeljek ponoči radi družinskih razmer vzeti življenje. Prijatelji so poklicali zdravnika, ki mu je izpral želodec in ga dal odpeljati v bolnišnico. — V torek zjutraj je pri neki družini v Trstu službojoča 21letna Marija Balas izpila steklenico karbolne kisline. Deklico so odvedli v bolnišnico. Zdravniki imajo le malo upanja, da ohranijo dekletu življenje.

— **Hofrichterjeva afera.** Stotnik-avditor Kunz, ki vodi preiskavo proti Hofrichterju, je bil povisan na majorja. Hofrichterjev proces bo v prvi polovici maja, tako, kakor je navada pri vojaškem sodišču, le toliko bo izpremembe, da bodo objavili razsodbo in utemeljitev. Hofrichter ni priznal še ničesar; tudi tega se niso mogli zaslediti, kje bi bil dobil strup. Vendar so o njegovi krivdi čisto prepričani. Obtožnica obsega 1165 strani ter izjave 47 prič. Hofrichter je tožen radi umora in radi poskušenege umora v enajstih slučajih.

— **Nesreča z vozom.** Iz Slivnice pod Mariborom poročajo: Minuli ponedeljek je peljal razvajski posestnik Franc Breznik iz racke tovarne 500 opek na težkem parizarju v Hoče. Pri Slivnici je pa padel Breznik, ki je sedel spredaj na voru, pod konje in so mu šla kolesa težkega voza čez glavo in prsi. Umrj se še tisti večer.

Od obrtnega sodišča.

Predsednik sodnik Hauffen, prisednika Anton Gašpari, mizarski pomočnik, pa Ivan Rozman, čevljarški mojster.

Fani Jugovic, natakarka, toži gostilničarko pri Frgolinu gospo Ivanko Šega radi nepravilne odpovedi. Zadnji ponedeljek je Jugovic nastopila službo pri Frgolinu. Od jutra do večera je stregla gostom. Okoli 10. ponoči pride neki gospod v uniformi, ki ga ni poznala; bil je mož gostilničarke. Prinesel mu svalčic in piva, pa sede k gostom. Pri isti mizi nasproti je sedela tudi gostilničarka. V teku nekoliko razposajene zabave objame tudi natakarka

uniformiranega gospoda okoli vratu. Ta hip pograbi gostilničarka za vrček in zavpije nad njo: Ti . . . mojega moža ne boš objemala — plačaj, pa pojdi proč. Hipoma vrže tudi vrček proti njej, zadene pa na srečo peč, ker je natakarka pravočasna umaknila glavo. Gostje so se smejali, natakarka tudi, gostilničarka pa vrže še en vrček proti njej, ne da bi jo ta zadela, pa jo obsuje s psovskami in spodi vum. V veži jo še pograbi za lase. Na ulici je natakarka jokala in neki gospo ji je svetoval, naj gre na stražnico. Napitnine je dobila Jugovic natakarka tisti dan od gostov 1 krono 52 vin. Zahteva za 14 dni po 2 K na dan, torej 28 kron. sodišče je ugodilo tožbi in obsodilo gostilničarko na plačilo 28 kron. Gospo Šega je zastopala pri sodišču njena hči Krasovec, ki pravi, da je vse, kar je v gostilni, njeno. Privatno je pravila enkrat, da je kupila gostilno pred 3 leti, pozneje pa pravi, da pred 6 meseci. Marsikatero pot bo morala natakarka napraviti preden, bo dobil svojih 28 kron v takih razmerah.

Drago Devčič, plačalni natakark, toži delniško stavbno družbo Union (hotel Union) za 14 dnevno odpoved, za napitnino po 10 kron in za hrano po 3 krome na dan v znesku 182 kron. Predseduje sodnik dr. Papež, oba prisednika sta Rozman in Gašpari. Družbo Union zastopa Josip Šiška, tajnik škofjskem ordinarijatu, ki ugovarja da ni tožiti družbe teveč ravnatelj Bračič in dokazuje to s pogodbo, po kateri je edini knjigovodja uslužbenec upravnega sveta «Uniona», vsi drugi pa ravnateljevi. Sodišče zavrne vsled tega tožbo. Devčič toži sedaj Bračiča.

Sodrug!

Prvi majnik

se približuje.

Skrbite za dostojno praznovanje!

Zadnje vesti.

Hofrichterjeva afera. Dunaj, 29. aprila. Nadporočnik Hofrichter se je dal snoči odvesti k preiskovalnemu avditorju majorju Kunzu, češ, da mu ima naznaniti nekaj važnega. Ko so ga pripeljali k avditorju, je priznal, da je res razposlal ona pisma generalstabskim častnikom, katerim je bil priložen ciankali, vsled katerega je stotnik Mader umrl. Povedal je, da je sam vrjel ona pisma v poštni nabiralnik. Na vprašanje, zakaj je to storil, je dejal, da se je hotel iznebiti nekaterih prednikov, da bi potem sam prišel v generalni štab. Glavni nagib da je bila njegova ljubezen do žene, kateri je hotel zagotoviti ugodnejše življenje. V sled tega priznanja je padel sum tudi na Hofrichterjevo ženo, da je vedela za možev zločin. Zrudi tega je bila poklicana na zaslišanje na deželno sodnijo, kjer so ji povedali, da je mož priznal. Zaslišanje se ni končano; ako se utrdi sum, bo tudi ona zaprta in obtožena. Hofrichterju grozi sedaj smrtna kazen na vešalih. Prej pa bo degradiran in izbačen iz vojske. Vest o priznanju, ki se je takoj naznanila cesarju in najvišjim vojaškim dostojanstvenikom, je napravila na Dunaju velikanško senzacijo.

Vstaja v Albaniji. Solun, 29. aprila. Pri Kačanliku se bije huda bitka. Tu so Turki obkolili Arbanase. Druga bitka pa divja okrog Peči, odkoder prihajajo še nekontrolirani glasovi, da je turška vojska poražena.

Angleški parlament. London, 28. aprila. Gosposka zbornica je soglasno sprejela proračun, ki ga je bila lani odklonila. Obe zbornici sta se odgodili do 26. maja.

Iz turškega parlamenta. 28. aprila. Arbanški poslanci so vložili predlog, naj odpošlje zbornica komisijo v Albanijo, da preišče ondote razmere.

Pomiložčenje v Venezueli. Caracas, 28. aprila. Provizorični predsednik republike Juan Gomez je izvoljen za predsednika in je razglasil amnestijo za vse politične jetnike.

Zagrebski Franck Z

prporočujemo kot priznano *najboljši* pridatek za kavo!

Iz štranke.

o Delavska organizacija v Gorici naznanja, da so socialistične vžigalice izgotovljene in so se jele razposiljati. Za sedaj se je poslalo po en zaboj z 10.000 škatlicami: konsumnemu društvu v Hrastniku, konsumnemu društvu v Nabrežini, po

dva zaboja pa v Idrijo in Gorico, en zaboja Antonu Vrčunu v Skriljah. V kratkem se razpošlje še po en zaboja: konsumnemu društvu na Glincah, konsumnemu društvu v Vodmatu, združenemu konsumnemu društvu v Trstu, konsumnemu društvu v Podgori in Josipu Leskovcu v Pulju, tako da bo spravljanih v promet po prvi naročitvi 14 zabojev po 10.000 skaličic. Pozivljajo se sedrugi, da tudi v ostalih krajih delajo nato, da prevzame kak prodajalec zalogo, ker je le od vestne agitacije odvisno, da se podjetje izplača, tako da bo imela stranka od tega tudi gotov dobiček. Stajerski sedrugi so z vestno agitacijo razširili socialistične vžigalice tako, da dobivajo od njih prav znatne dohodke.

Društvene vesti.

§ **Krakovsko trnovski upravni odbor.** Splošne delavske zveze «Vzajemnost» ima v torek dne 3. maja ob 8. zvečer v društvenih prostorih važno sejo.

§ **Upravni odsek «Vzajemnosti» za Šiško** se kaj lepo razvija; vsak dan se oglašajo novi člani in ni več daleč čar, ko bože «Vzajemnost» ne le najvažnejša, temveč tudi najmočnejša organizacija razredno zavednega delavstva v Ljubljani in okolici. Da se našim somišljenikom olajša vstop v to izobraževalno organizacijo, se bodo vsled prijaznosti «Kons. društva» sprejemali novi člani (enkratna vstopnina znaša 20 vin) in pobirali mesečni prispevki (po 20 vin.) vsako soboto od 6. do 8. zvečer v šišenski prodajalni «Konsumnega društva». Novi člani pa se lahko priključijo tudi pri posameznih odborikih, ki stanujejo: na Celovski cesti št. 66 sodr. Martin Erjavec, v Lepodvorski ulici št. 253, sodr. Martin Zahradnik, na Vodnikovi cesti št. 21 sodr. Leon Šubert, v Knezovi ulici št. 245 sodr. Karel Kanoni in na Platinjski cesti sodrugi Franc Kosir (št. 198), Franc Mak (št. 237) in Milan Jaklič (št. 169). Naj ne bo v Šiški zavedne delavske rodbine, koje vsi nad 14 let stari člani moškega in ženskega spola ne bi bili organizirani v «Vzajemnosti».

Raznoterosti.

† **Nepošten častnik.** Iz Prage je izginil neki oficir, ki je poneveril 35.000 K. Z oficirjem je ušla tudi neka omežena žena, njegova soproga je pa ostala doma. Dotičnik je bil zaposlen v nekem vojaškem zavodu.

† **Millionska dedščina.** Walter Sack, voditelj tvrdke za poljedelske stroje v Monakovem, je zapustil društvu za varstvo materinstva 1 milion 200.000 marek. Sack je bil zelo naobražen in je govoril in pisal 12 jezikov. Umrli je dne 4. aprila iz žalosti za svojo umrlo soprogo, kateri je kmalu sledil v dobi 34 let.

† **Škotska ekspedicija na južni tečaj.** «Royal Scottish Geographical Society» dela priprave za ekspedicijo na južni tečaj, ki boe odrinila že leta 1911 v majniku pod vodstvom dr. Brucea. Troški so izračunani na milion mark. Dr. Bruce je že opetovano deloval v raznih arktičnih ekspedicijah.

† **Podoknica za Tarnovsko.** V noči od sobote na nedeljo se je pripeljala neka ruska družba v čolniku pod okno Taknovske ječe v Benetkah in jej je zapela več pesmi. Slednjic so Rusi prosili svojega gondolierja, da je zapel eno italijansko, ki slove: «Povej, povej mi ljubica, kaj naj storim za te.» V nedeljo večer je družba zopet prišla, a policija je prismojene ljudi prisilila, da so se odpeljali.

H. Suttner
Ljubljana Mestni trg
nasproti rotovžu.

Priporoča svojo bogato zalogo pravih švicarskih ur, zlatnine in srebrnine najfinjšega izdelka po najnižjih cenah. Blago je prve vrste. Cenik na zahtevo zastonj in poštne prosto. Obrnite se zanesljivo na domačo tvrdo, kjer bodele najboljše postreženi. 89

Ceno posteljno perje in puh!

1 kilogram sivega, oskubljenega K 2.—, polbelega K 2-80, belega K 4.—, prama puhastega K 6.—, izredno finega skubljenega K 8.—, sivega puha K 6.—, belega K 10.—, izredno fini prsni puh K 12.—, od 5 kg nabrej franko.

Gotove postelje

Iz gosto tkanega, rdečega, modrega, rmenega ali belega jnleta (blaga nanking), 1 pernica 180 cm dolga in 116 cm široko ter 2 blazini, 80 cm dolgi in 58 cm široki, dovolj napoljene z novim, očičenim puhastim, trpežnim, sivim perjem 16 K, s polpuhom K 20.—, s puhom K 24.—. Pernica sama 12 K, K 14.—, K 16.—, blazinice K 8.—, K 8-60, K 4.—. Pernice 180 cm dolge in 140 cm široke, K 15, 18, 20. Blazinice, 90 cm dolge in 70 cm široke ali 80 cm dolge in 80 cm široke, K 4-60, 5.—, 5-60. Spodnje pernice iz gradla, 180 cm dolge in 116 cm široke, K 13.—, 15.—, pošlje po povzetju, zavoj zastonj od K 10.— naprej franko. 52-18

Maks Berger, Deschenitz št. 678, Böhmerwald.

Cenik o matracah, odejah, prevlečkih in vse drugemu blagu za postelje zastonj in franko. Če ne dopade, se zamenja ali denar nazaj.

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Bartl.

Zahtevajte
po vseh gostilnah,
kavarnah in
brivnicah

„Rdeči Prapor“

Mlado, staro,
Vsak pove:

Ta pa je za me!

Ker se samo ž njim krepčam,
Vedno zdrav želod'c imam!

Najboljši želodčni liker!

sladki in grenki.

Ljudska kakovost liter K 2-40.
Kabinetna kakovost „ 4-80.
Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Svarimo pred ponaredbami!

Svojim čitateljem priporočamo, da se
ozirajo na take tvrdke, ki inserirajo v
našem listu.

Castiti gospod

Gabrijel Piccoli

lekarnar

52-45

v Ljubljani.

Vašo tinkturo za želodec sem že vso
z velikim uspehom porabil, katero iz srca
priporočam v veliko korist vsaki družini

ter se Vam iskreno zahvaljujem in prosim,
blagovolite mi poslati še 24 steklenicic Vaše
tinkture za želodec.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Sterle

posesnik in premirani medvedji
loveo v Koritnicah, pošta Knežak
pri št. Petru na Krasu.

Kavarna

„Unione“ v Trstu

ulica Caserma in Torre Blanca

se priporoča.

Kmečko-delavska gospodarska zadruga

Dobravlje :: pošta sv. Križ, Goriško :: Dobravlje

priporoča svojo

bogato zalogo izbornih vin.

V Ljubljani ima zalogo v Vodmatu „pri Mraku“. Po cenah je
vprašati v prodajalni „Konsumnega društva za Ljubljano in okolico“,
Vodmat, Bohoričeva ulica.

Ustanovljena 1847.

52-21

Ustanovljena 1847

Čovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7 :: LJUBLJANA :: Turjaški trg št. 7

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone in go-
sposke sobe. Preproge, zastorji, modroci na smeti, žimnati modroci, otroški yozički i. t. d.
Najnižje cene. Najsolidnejše blago.

Edina

**KOLINSKA
KAVINA
PRIMES**

je

najokusnejši

in edino

pristni domači izdelek

Tiska Iv. Pr. Lampret v Kranju.